

BIOLOGIE PROKARYOT, ROSTLIN A HUB

(J. Jelínek)

Obecné vlastnosti živých soustav	16
Taxonomie organismů	16
Přehled přirozeného systému živé přírody	16
PRVOJADERNÍ (Prokaryota)	17
Říše: NEBUNĚČNÍ (podbuněční) (Subcellulata)	17
Oddělení: PROTOORGANISMY (Eobionta)	17
Oddělení: VIRY (Vira)	17
Říše: PRVOBUNĚČNÍ (Protocellulata)	19
Oddělení: BAKTERIE (Bacteria)	19
Oddělení: SINICE (Cyanophyta)	20
Oddělení: PROCHLOROFYTY (Prochlorophyta)	21
JADERNÍ	21
Stavba a struktura rostlinné buňky	21
Rozmnožování eukaryotických buněk (mitóza)	23
Meióza	23
Osmotické jevy v buňce	24
Rostlinná pletiva	24
Pletiva dělivá	25
Pletiva trvalá	25
Pletiva krycí	25
Pletiva vodivá	26
Pletiva základní	28
Rostlinné orgány vegetativní	28
Kofen	28
Stonek	29
List	31
Rozmnožovací orgány semenných rostlin	32
Opylení a oplození	33
Plody a jejich rozdělení	33
Látkové složení rostlinného těla	34
Životní funkce a individuální vývoj rostlin	35
Fotosyntéza	35
Dýchání	36
Kvašení	38
Vodní režim rostliny	38
Mínérální výživa rostlin	40
Růst rostlin	40
Individuální vývoj rostlin	41
Rozmnožování rostlin	42
Dráždivost a pohyby rostlin	43
SYSTÉM ROSTLINNÉ ŘÍŠE	44
Podříše: NIŽŠÍ ROSTLINY (Protobionta)	44
Oddělení: RUDUCHY (Rhodophyta)	45
Oddělení: HNĚDÉ ŘASY (Chromophyta)	46
Třída: ZLATIVKY (Chrysophyceae)	46
Třída: ROZSIVKY (Bacillariophyceae)	46
Třída: CHALUHY (Phaeophyceae)	46
Oddělení: KRÁSNOOČKA (Euglenophyta)	47
Oddělení: ZELENÉ ŘASY (Chlorophyta)	47
Třída: ZELENIVKY (Chlorophyceae)	47

Třída: SPÁJIVKY (<i>Conjugatophyceae</i>)	48
Třída: TRUBICOVKY (<i>Bryopsidophyceae</i>)	48
Třída: PAROŽNATKY (<i>Charophyceae</i>)	48
Podříše: VYŠŠÍ ROSTLINY (<i>Cormobionta</i>)	48
BAREVNÁ OBRAZOVÁ PŘÍLOHA: ROSTLINY, HOUBY A LIŠEJNÍKY	za str. 48
Oddělení: RYNIIFYTY (<i>Rhyniophyta</i>)	49
Oddělení: MECHOROSTY (<i>Bryophyta</i>)	49
Oddělení: PLAVUNĚ (<i>Lycopodiophyta</i>)	51
Oddělení: PŘESLIČKY (<i>Equisetophyta</i>)	51
Oddělení: KAPRADINY (<i>Polypodiophyta</i>)	51
Oddělení: LYGINODENDROVÉ (<i>Lyginodendrophyta</i>)	53
Oddělení: CYKASY (<i>Cycadophyta</i>)	53
Oddělení: JINANY (<i>Ginkgophyta</i>)	53
Oddělení: JEHLIČNANY (<i>Pinophyta</i>)	53
Oddělení: ROSTLINY KRYTOSEMENNÉ (<i>Magnoliophyta</i>)	55
Třída: ROSTLINY DVOUDĚLOŽNÉ (<i>Magnoliopsida</i>)	56
Třída: ROSTLINY JEDNODĚLOŽNÉ (<i>Liliopsida</i>)	57
Říše: HOUBY (<i>Fungi</i>)	57
Oddělení: HLENKY (<i>Myxomycota</i>)	57
Oddělení: CHYTRIDIOMYCETY (<i>Chytridiomycota</i>)	58
Oddělení: OOMYCETY (<i>Oomycota</i>)	58
Oddělení: EUMYCETY (houby vlastní) (<i>Eumycota</i>)	59
Třída: ZYGOMYCETY (<i>Zygomycetes</i>)	59
Třída: ENDOMYCETY (<i>Endomycetes</i>)	60
Třída: VŘECKOVÝTRUSNÉ HOUBY (<i>Ascomycetes</i>)	60
Třída: STOPKOVÝTRUSNÉ HOUBY (<i>Basidiomycetes</i>)	61
EKOLOGIE ROSTLIN A HUB	64
Základní pojmy	64
Organismy a prostředí	64
Abiotické prostředí	64
Sluneční záření	64
Teplota prostředí	65
Voda	65
Půda	65
Atmosféra	66
Ekologie populace	67
Ekologie společenstva	68
Ekosystém	69
Biomy	69
Fytogeografie ČR	70
DOPLŇKY	71
Chemické složení bakteriální buňky	71
Pohlavní rozmnožování bakterie <i>Escherichia coli</i>	71
Golgiho systém	72
Přehled buněčných struktur	72
Anatomie C ₃ listu	73
Anatomie C ₄ listu	73
Listy	73
Květní vzorec	74
Květní diagram	74
Fotosyntéza	75
Calvinův cyklus	76
Kyseliny adenosinfosforečné a přenos energie v buňce	79
Životní cyklus paličkovice nachové	79
Životní cyklus rzi travní	79

BIOLOGIE ŽIVOČICHŮ

(V. Zicháček)

I. SYSTÉM ŽIVOČIŠNÉ ŘÍŠE	82
II. CHARAKTERISTIKA ŽIVOČIŠNÉ BUŇKY	84
Říše: ŽIVOČICHOVÉ (<i>Animalia</i>)	85
I. podříše: PRVOCI (<i>Protozoa</i>)	85
Kmen: PRAPRVOCI (<i>Sarcomastigophora</i>)	86
Podkmen: BIČÍKOVCI (<i>Mastigophora</i>)	86
Podkmen: KOŘENONOŽCI (<i>Sarcodina</i>)	86
Kmen: VÝTRUSOVCI (<i>Apicomplexa</i>)	88
Kmen: HMYZOMORKY (<i>Microspora</i>)	89
Kmen: NÁLEVNÍCI (<i>Ciliophora</i>)	89
Kmen: VÝTRUSENKY (<i>Myxozoa</i>)	91
II. podříše: MNOHOBUNĚČNÍ (<i>Metazoa</i>)	91
Vznik mnohobuněčnosti	91
DIBLASTICA	92
Kmen: VLOČKOVCI (<i>Placozoa</i>)	92
Kmen: HOUBY (<i>Porifera</i>)	92
Kmen: ŽAHAVCI (<i>Cnidaria</i>)	95
Kmen: ŽEBERNATKY (<i>Ctenophora</i>)	98
Kmen: MORULOVCI (<i>Mesozoa</i>)	98
TRIBLASTICA	98
Kmen: PLOŠTĚNCI (<i>Plathelminthes</i>)	99
Kmen: PÁSNICE (<i>Nemertini</i>)	102
Kmen: VÍRNÍCI (<i>Rotatoria</i>)	102
Kmen: HLÍSTI (<i>Nemathelminthes</i>)	102
Kmen: MĚKKÝŠI (<i>Mollusca</i>)	104
Kmen: KROUŽKOVCI (<i>Annelida</i>)	110
Kmen: DRÁPKOVCI (<i>Onychophora</i>)	113
Kmen: ČLENOVCI (<i>Arthropoda</i>)	113
Podkmen: TROJLALOČNATCI (<i>Trilobita</i>)	114
Podkmen: KLEPÍKATCI (<i>Chelicerata</i>)	114
Třída: HROTNATCI (<i>Merostomata</i>)	114
Třída: PAVOUKOVCI (<i>Arachnida</i>)	115
Podkmen: ŽABERNATÍ (<i>Branchiata</i>)	119
Třída: KORÝŠI (<i>Crustacea</i>)	119
Podkmen: VZDUŠNICOVCI (<i>Tracheata</i>)	123
Třída: MNOHONOŽKY (<i>Diplopoda</i>)	123
Třída: STONOŽKY (<i>Chilopoda</i>)	123
Třída: CHVOSTOSKOCI (<i>Collembola</i>)	123
Třída: HMYZ (<i>Insecta</i>)	123
Kmen: CHAPADLOVCI (<i>Tentaculata</i>)	135
Kmen: OSTNOKOŽCI (<i>Echinodermata</i>)	135
Kmen: POLOSTRUNATCI (<i>Hemichordata</i>)	136

Kmen:	STRUNATCI (<i>Chordata</i>)	137
Podkmen:	PLÁŠTĚNCI (<i>Tunicata</i>)	137
Podkmen:	KOPINATCI (<i>Cephalochordata</i>)	138
Podkmen:	OBRATLOVCI (<i>Vertebrata</i>)	139
Třída:	KRUHOŮSTÍ (<i>Cyclostomata</i>)	140
Třída:	PANCÍŘNATCI (<i>Placodermi</i>)	141
Třída:	PARYBY (<i>Chondrichthyes</i>)	141
Třída:	RYBY (<i>Osteichthyes</i>)	143
Třída:	OBOJŽIVELNÍCI (<i>Amphibia</i>)	153
Třída:	PLAZI (<i>Reptilia</i>)	158
Třída:	PTÁCI (<i>Aves</i>)	167
Třída:	SAVCI (<i>Mammalia</i>)	185
BAREVNÁ OBRAZOVÁ PŘÍLOHA: ŽIVOČICHOVÉ		za str. 192

III. HISTORICKÝ VÝVOJ ŽIVOČIŠNÉ ŘÍŠE 204

IV. EVOLUCE ORGÁNŮ A ORGÁNOVÝCH SOUSTAV ŽIVOČICHŮ 206

Tělní pokryv	206
Soustava opěrná	206
Svalstvo	207
Nervová soustava	207
Smyslové orgány	208
Trávicí soustava	209
Dýchací soustava	210
Cévní soustava	211
Vylučovací a rozmnožovací soustava	213

V. ETOLOGIE ŽIVOČICHŮ 214

Evoluce chování	214
Vrozené chování	215
Instinktivní chování	217
Chování podmíněné látkovou výměnou	217
Chování ochranné a komfortní	218
Rozmnožovací chování	220
Sociální chování	221
Komunikace živočichů	222
Získané chování	224

VI. ŽIVOČICHOVÉ A PROSTŘEDÍ 226

Ekologická nika	226
Živé systémy	228
Potravní ekologie	229
Populační ekologie	230
BAREVNÁ OBRAZOVÁ PŘÍLOHA: BIOMY	za str. 232
Rozšíření živočichů	233
Areály výskytu živočišných druhů	234
Zoogeografické oblasti	236
Ekologie rozmnožování	237
Pohyb obratlovců	238
Biologické rytmy	240
Domestikace a laboratorní chovy živočichů	240
Dívoká zvířata	241

BIOLOGIE A FYZIOLOGIE ČLOVĚKA*(J. Jelínek)*

PŮVOD A VÝVOJ ČLOVĚKA	244
Metody určování stáří paleontologických nálezů	244
Systematické zařazení člověka	244
BAREVNÁ OBRAZOVÁ PŘÍLOHA: EVOLUCE ČLOVĚKA	za str. 248
Etnická antropologie	249
ORGÁNOVÉ SOUSTAVY	249
Tkáně	249
Soustava kosterní	251
Soustava svalová	255
SOUSTAVY PŘEMĚNY LÁTKOVÉ	257
Soustava oběhová	257
Soustava dýchací	263
Soustava trávicí	266
Soustava vylučovací	272
Soustava kožní	273
SOUSTAVY REGULAČNÍ	275
Řízení látkové (hormonální)	275
Řízení nervové (reflexní)	277
Tělesná teplota a její udržování	284
Ústrojí smyslová	285
BAREVNÁ OBRAZOVÁ PŘÍLOHA: ANATOMIE ČLOVĚKA	za str. 288
SOUSTAVY ROZMNOŽOVACÍ	291
Pohlavní soustava muže	291
Pohlavní soustava ženy	292
INDIVIDUÁLNÍ VÝVOJ ČLOVĚKA	294
Vývoj před narozením	294
Vývoj po narození	296
ÚVOD DO STUDIA OBECNÉ GENETIKY	298
Molekulární základy dědičnosti	298
Genetika prokaryotické buňky	301
Genetika eukaryotické buňky	303
Dědičnost mnohobuněčného organismu	303
Dědičnost kvalitativních znaků	304
Dědičnost kvantitativních znaků	309
Mimojaderná dědičnost	310
Genetická proměnlivost	310
Základy genetiky populací	312
Genetika člověka	313
Dědičné choroby a dispozice	313
Genové inženýrství	314
DOPLŇKY	319
Zjednodušené schéma vývoje krevních buněk	319
Lymfocyty B a lymfocyty T	320

AIDS	321
Zevní projevy srdeční činnosti – EKG	321
Kalorické tabulky	321
Přehled vitaminů	322
Gametogeneze	324
Mendelův životopis	324
Struktura a složení nukleových kyselin	325
Přehled proteinogenních aminokyselin	327
Dědičnost krevních skupin	328
Příklady genetických chorob člověka	328
Příklady z genetiky	330

VYBRANÉ KAPITOLY Z OBECNÉ BIOLOGIE

(J. Jelínek)

Obecné vlastnosti společné všem živým soustavám	332
Stupeň složitosti organismů	332
BUNĚČNÁ BIOLOGIE	332
Biomembrány	333
Příjem a výdej látek buňkou	334
PROKARYOTNÍ ORGANISMY	335
Fyziologie prokaryot	335
Rozdělení prokaryot podle výživy	336
Genetika prokaryot	337
Evoluce prokaryot	337
Taxonomie a systém prokaryot	337
EUKARYOTNÍ ORGANISMY	337
Jednobuněčné organismy	337
Mnohobuněčné organismy	338
Rozmnožování buněk, buněčný cyklus	338
Diferenciace tkáňových buněk	339
Nádorové buňky	339
ENERGETIKA ŽIVÝCH SYSTÉMŮ	339
Přeměna chemické energie v pohybovou – molekulové motory	339
Přeměny energie v buňkách	342
Termodynamika živých systémů	342
VZNIK ŽIVOTA NA ZEMI	343
Názory na vznik života	343
Kreační teorie	343
Teorie samozplození	343
Teorie panspermická	344
Teorie evoluční abiogeneze	344
BIOLOGICKÁ EVOLUCE	347
Vývoj evolučních teorií	347
Lamarckismus	348
Darwinismus	348
Jiné názory na evoluci	351

ČLOVĚK A PROSTŘEDÍ	352
Vývoj vztahů člověka a prostředí	352
Růst lidské populace	352
Člověk zemědělec	352
Člověk výrobce a spotřebitel	353
PROBLÉMY EKOLOGICKÉ	354
Problémy znečištění ovzduší	354
Znečištění vod	355
Odpady a jejich hromadění	355
Idea ozdravení planety	356
OCHRANA PŘÍRODY	356
DOPLŇKY	360
Vznik fotochemického smogu	360
Použití termodynamiky v teorii ontogeneze a fylogeneze	360

PRAKTICKÁ ČÁST

(J. Jelínek, V. Zicháček)

PROKARYOTA	362
1. Práce s mikroskopem	364
2. Pozorování kolonií <i>Azotobacter chroococcum</i>	365
ROSTLINNÁ BUŇKA, PLETIVA, ORGÁNY	366
3. Pozorování rostlinných buněk a jejich struktur	369
4. Pozorování fází mitózy	369
5. Pozorování průduchů a trichomů	371
6. Cévní svazky ve stoncích	372
ŽIVOTNÍ FUNKCE A INDIVIDUÁLNÍ VÝVOJ ROSTLIN	374
7. Důkaz bílkovin v rostlinném těle	377
8. Důkaz a reakce sacharidů	378
9. Škrob a celulóza	379
10. Asimilační barviva	381
11. Stanovení osmotické hodnoty rostlinné buňky	382
NIŽŠÍ A VYŠŠÍ ROSTLINY	385
12. Pozorování řasy šroubatky a rašeliníku	388
13. Rozbor květu	389
HOUBY	391
14. Pozorování kvasinek	393
15. Pozorování plísně hlavičkové a štětíčkovce	394
EKOLOGIE ROSTLIN A HUB	397
PRVOCI	401
16. Pozorování prvoků	402
DIBLASTICA	408
17. Pozorování živočišných hub a žahavců	409

SCHIZOCOELNÍ A PSEUDOCOELNÍ	414
18. Pozorování ploštěnců a hlístů	415
COELOMOVÍ – NEČLÁNKOVANÍ	418
19. Pozorování měkkýšů	420
COELOMOVÍ – ČLÁNKOVANÍ STEJNOCENNĚ	424
20. Pozorování kroužkovců	425
COELOMOVÍ – ČLÁNKOVANÍ NESTEJNOCENNĚ	430
21. Pozorování členovců	432
DRUHOÚSTÍ – BEZBLANNÍ	438
22. Pozorování bezblanných	441
DRUHOÚSTÍ – BLANATÍ	447
23. Pozorování ptáků	452
24. Pozorování savců	458
FYLOGENEZE DRUHU A EVOLUCE ORGÁNŮ	461
25. Fylogeneze a evoluce orgánů	464
ETOLOGIE	469
26. Etologická pozorování	472
EKOLOGIE ŽIVOČICHŮ	474
27. Ekologická pozorování	477
PŮVOD A VÝVOJ ČLOVĚKA, ORGÁNOVÉ SOUSTAVY	483
28. Epitely a pojiva	486
29. Svaly	488
SOUSTAVY PŘEMĚNY LÁTKOVÉ	490
30. Krevní tělíska	495
31. Oběhová soustava	496
32. Zátěžové testy	498
33. Anatomie trávicí soustavy	499
34. Vlastností slin	501
35. Dýchací soustava	502
36. Močové ústrojí a kůže	504
37. Dermatoglyfika	505
SOUSTAVY REGULAČNÍ	508
38. Anatomie regulační soustavy	513
39. Smyslové orgány	514
SOUSTAVY ROZMNOŽOVACÍ, INDIVIDUÁLNÍ VÝVOJ ČLOVĚKA	517
40. Rozmnožovací soustava	519
OBEČNÁ GENETIKA	522
41. Genetická rovnováha a genový posun	526
OBEČNÁ BIOLOGIE	530
42. Nadmakromolekulární struktury	534
ČLOVĚK A PROSTŘEDÍ	537
43. Toxické látky v prostředí I.	539
44. Toxické látky v prostředí II.	540
Doporučená literatura	542
Rejstřík	544